

УДК 331.45

Атанін Є. Р., студент, група ЦБ-24мн

Науковий керівник: **Шаломов В. А.**, к.т.н., доц. кафедри ОПЦТБ

*Український державний університет науки і технологій
ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»*

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА З ОХОРОНИ ПРАЦІ КРАЇН ЄВРОСОЮЗУ

Європейське агентство з безпеки праці та охорони здоров'я на робочих місцях (далі - Агентство) виконало впродовж 2020-2023 рр. широке дослідження законодавчих актів з охорони праці та здоров'я у 15 основних економічно розвинутих державах-членах ЄС (Австрія, Англія, Бельгія, Німеччина, Голландія, Греція, Данія, Ірландія, Іспанія, Італія, Люксембург, Португалія та Швеція) з метою визначення ефективності їхнього застосування і майбутньої спрямованості у зв'язку з умовами праці на підприємствах ЄС, що постійно змінюються [1].

Розроблення та застосування законодавства з охорони праці є основними інструментами у справі поліпшення умов і охорони праці на робочих місцях і мають давні традиції. Так, перші закони з охорони праці були розроблені й ухвалені ще в ХІХ столітті в Англії та Швеції. Перші законодавчі акти були спрямовані переважно на забезпечення технічної безпеки праці. Вирішивши технічні питання, європейські фахівці з охорони праці звернулися до збереження здоров'я працівників, а в наступні роки основна увага була зосереджена на розв'язанні проблем безпеки та гігієни праці, до яких додалися питання соціального захисту та організаційного характеру. Останні розв'язували здебільшого за допомогою розроблення та впровадження національних законодавчих актів.

Держави-члени ЄС мають давні традиції в розробленні та застосуванні законодавчих актів як дієвих інструментів щодо поліпшення умов, охорони праці та здоров'я на робочих місцях [2-3]. Найважливішим висновком з цих традицій є показники, в яких країнах і як розвиток законодавства з охорони праці довів ефективність його застосування на рівні робочих місць.

Звіти країн ЄС за останні роки показали значне зниження таких класичних статистичних даних з охорони праці, як кількість нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Так, наприклад, значне досягнення за цими показниками було досягнуто у такій традиційно травмонебезпечній галузі, як застосування машин і механізмів. Одночасно знизилася кількість скарг і заяв працівників з приводу поганих або нездорових умов праці, а також було доведено, що впровадження законодавчих актів позитивно вплинуло на зниження кількості абсентеїзму через хворобу і на вжиття роботодавцями заходів для поліпшення й оздоровлення умов праці, приписаних до обов'язкового виконання.

Більшість із 15 країн-членів ЄС, які брали участь у дослідженні, визнало, що головна увага при розробленні нових законодавчих актів з охорони праці має бути приділена визначенню шляхів і методів, за допомогою яких ці акти будуть застосовуватися на робочих місцях. У висновках експертів особливо підкреслюється, що дуже важливими є корпоративна відповідальність і соціальний діалог, коли роботодавці та працівники мають можливість спільно впроваджувати перевірені на практиці методи і засоби з охорони праці в діяльність своїх компаній.

Що стосується майбутньої ролі законодавства з охорони праці, то більшість експертів висловила спільну думку і впевненість у тому, що законодавчі акти є основним інструментом у встановленні рівнів безпеки і захисту від професійних ризиків на робочих місцях. У цьому контексті окремі країни ЄС звертають увагу Європейської комісії (ЄК) на необхідність ухвалення нових вимог і норм з охорони праці в розроблюваних директивах для того, щоб вони могли бути прийняті Радою Європи.

Агентство узагальнило результати досліджень, проведених у 15 країнах ЄС, і виділило ключові питання у сфері розроблення, втілення в життя та здійснення контролю за виконанням, яким має відповідати майбутнє законодавство з охорони праці та здоров'я на робочих місцях сучасних підприємств держав-членів ЄС. Думки експертів деяких країн наводиться нижче.

АНГЛІЯ Під час розроблення нового законодавства слід продовжити впровадження цільового, комплексного підходу до розв'язання проблем охорони праці та доповнювати його положеннями з міжнародних Зведень практичних вказівок МОП з метою:

- захисту всіх, хто зазнає впливу робочих процесів і професійних ризиків;
- підтримання досить гнучких юридичних рамок документів з безпеки, щоб вони відповідали новим професійним ризикам і вимогам громадськості щодо встановлення «гідної праці», але водночас не стримували впровадження нових робочих методів і технологій.

ПОЛЬЩА Польські експерти беруть участь у роботі ЄК та проводять реформування своєї системи правового регулювання та нормування відповідно до загальноєвропейських стандартів. Відповідно до закону про нормування організацією, що розробляє, визначає і встановлює норми і стандарти, є Польський комітет з нормування, значне місце в роботі якого займають питання охорони праці.

Нині понад 90% ухвалених нормативних актів з охорони праці відповідають загальноєвропейським стандартам і рекомендаціям МОП у цій галузі.

У 2020 році в країні діяли понад 2100 національних нормативів, з яких 225 було взято з міжнародних документів (конвенції та рекомендації МОП, директив ЄС тощо), 816 - з відповідних постанов країн ЄС, а 827 норм розробив Центральний інститут охорони праці Польщі.

ФІНЛЯНДІЯ У 2021 році в країні діяли понад 60 відповідних законів і підзаконних актів у сфері охорони праці та здоров'я на робочих місцях, головними з яких є закон про безпеку праці та рішення уряду, що доповнюють його, закони про робочий час, про чергову відпустку, про трудову угоду, про охорону здоров'я на робочому місці, а також закон про робочу молодь. У сфері охорони праці прийнято принцип тристоронньої участі соціальних партнерів під час розроблення та ухвалення нового законодавства.

Головну відповідальність за охорону праці на державному рівні покладено на Міністерство соціального забезпечення та охорони здоров'я Фінляндії, яке відповідає за розроблення та виконання законодавства з охорони та гігієни праці, координує дослідження в цій царині та забезпечує міжнародне співробітництво за програмами ЄС і МОП.

ШВЕЙЦАРІЯ Правову основу охорони праці в країні становлять закон про страхування від нещасних випадків, закон про працю і закон про безпеку технічного устаткування та апаратури. Перший із них включає заходи профілактики від нещасних випадків і профзахворювань, а в законі про працю викладено правові вимоги щодо праці, спеціально спрямовані на цілі охорони здоров'я працівників на виробництві.

Інноваціями законодавчого характеру останніх років у законі про страхування від нещасних випадків і в законі про працю можна назвати набуття чинності постанов, що стосуються фабрично-заводських лікарів та інженерів з охорони праці. З прийняттям цих постанов було вирішено два завдання:

- надати допомогу підприємствам у забезпеченні залучення фахівців з охорони праці (інженерів із техніки безпеки, фахівців з охорони праці, фабрично-заводських лікарів і фельдшерів, лікарів-гігієністів та ін.) у тих випадках, коли в штаті немає необхідного персоналу, а також за необхідності підвищення рівня охорони та гігієни праці на виробництві;
- створення на підприємствах системи охорони праці з метою проведення систематичної інтеграції цієї системи в процеси управління і виробництва на підприємствах.

Після всенародного референдуму 1992 року Швейцарія відхилила пропозицію парламенту Євросоюзу щодо вступу до ЄС, проте зберегла тісні науково-технічні зв'язки з комісіями ЄС, тож норми і стандарти з охорони праці та безпеки технічного обладнання, що розробляються в технічних комітетах і комісіях ЄС, впроваджуються в національні нормативи і публікуються в технічних виданнях країни.

Висновки. Європейське законодавство про охорону праці враховує і включає положення конвенцій і рекомендацій МОП і базується на дослідженнях Європейського агентства з охорони праці та здоров'я на робочих місцях. Воно складається з основних положень і статей про охорону праці, які потім отримують розвиток і доповнення в національних законодавствах (з урахуванням національних особливостей і умов праці) держав-членів ЄС.

З цього погляду досвід і методологію складання положень європейського законодавства можна використати під час розроблення загальної концепції та основних розділів законодавства про охорону праці в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Disability, Work and Inclusion in Europe. URL: https://reform-support.ec.europa.eu/document/download/27542577-b857-40dd-a85b-67fa6712d443_en?filename=Final%20Report_Published_OECD%20website.pdf (дата звернення: 18.03.2025).
2. Міжнародний стандарт ISO 45001:2018. Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги.
3. Міжнародний стандарт ІЕС 31010:2019. Управління ризиками. Методи оцінки ризиків.

УДК 519.6:504.054:331.45

Мигур С. О.¹, група ЦБ-24м, факультет цивільної інженерії та екології

Біляєва О. М.², група ПС-24-1, факультет прикладної математики

Науковий керівник: Берлов О. В.¹, к.т.н., доц., доцент кафедри ОПЦТБ

¹ *Український державний університет науки і технологій
ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»*

² *Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара, м. Дніпро*

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ НА ПРОМИСЛОВИХ ОБ'ЄКТАХ

Робота присвячена використанню чисельних моделей аеродинаміки та масопереносу для рішення прикладних задач, що пов'язані з оцінюванням забруднення повітря при емісії небезпечних речовин на промислових об'єктах. Розглядаються сценарії неорганізованих викидів (аварії на підприємстві) та організованих викидів з низьких джерел на промисловому майданчику. Відомо, що наслідком неорганізованих викидів токсичних речовин є забруднення повітря в робочих зонах на промислових майданчиках, забруднення атмосферного повітря в селітебних зонах, забруднення підстильної поверхні. При організованих викидах на промислових майданчиках можуть утворюватися також області з підвищеною концентрацією небезпечних речовин. Дуже часто такі ситуації виникають на підприємствах коли є організовані викиди з низьких джерел (викид на даху промислових будівель) та при несприятливих метеоумовах – штиль, інверсія.